

gik til en højere Sum, kunde det tænkes, at ikke nær alle, der ønskede Laan, kunde faa dem, det er meget let forstaaeligt.

Men der kunde ogsaa være en anden Udvej, hvorved man kunde hjælpe en Del flere til Laan, saa at de kunde faa bedre Hjem, jeg tror endog betydelig bedre Hjem end dem, de kunne opnaa ved de store Ejendomme, hvor de ikke have mere Kapital, end de nødvendig skulle have for at faa dem op til 6,000 Kr. Jeg tænker paa Jord med Have. Det Spørgsmaal har før været oppe i Rigsdagen, og det forekommer mig, at det burde overvejes, om der ikke burde gøres et Forsøg i den Retning, at faa nogle Huse oprettede med godt Havebrug til. Som Forholdene nu ere, kan der bringes meget ud af Haverne. Man faar jo flere og flere Foreninger for Udførsel af Haveprodukter, man faar større Hønhold, mere Indsigt i at drive Biavl osv. Der bliver saa mange Biindtægter, som man kan bringe ud af disse Ejendomme, og jeg er overbevist om, at mange vilde være mere tilfredse med at faa saadanne Ejendomme end med at faa disse Jordbrug, hvor de skulle forrente saa meget, som de nu skulle.

Det er en Tanke, som maaske kunde komme under velvillig Overvejelse, at vi, naar vi, hvad jeg vilde finde heldigt, forøgede Udlaanssummen noget — den er jo sat til $3\frac{1}{2}$ Mill. Kr. — gjorde et Forsøg af denne Art ved Siden af. Derved vilde en Del flere af dem, der ønske at faa selvstændige Hjem, kunne komme i Betragtning.

Der har ogsaa været Ønsker fremsatte om, at vi skulde se at faa Jord ved Hjælp af Ekspropriation. Det er muligt, at der ikke kan være noget i Vejen for at faa sat en Form derfor ind i Forslaget, men jeg betvivler i høj Grad, at man derved faar billigere Jord. Man maa dog tage Hensyn til, hvor det er, man eksproprierer Jord. Ligger den godt, bliver den dyr, ligger den mindre godt, bliver den mindre dyr, det bliver det samme Forhold som ved Salg. Det er muligt, at der kunde gøres noget i den Retning, men jeg stiller mig meget tvivlende der overfor.

Det er jo rimeligt, som det ogsaa blev udtalt af det ærede Medlem for Randers Amts 5te Valgkreds (Pedersen-Nyskov), at de Husmandsbrug, som nu ere oprettede, blive meddelagtige i de Tillægslaan, som her foreslaas. Ja, det vilde være heldigt, hvis de som Regel blev brugte til at udvide Bedriften med. Men som jeg før udtalte, naar Ejerne først ere Herrer over

deres Bedrift, have de lettere ved at faa Udkommet, naar Bedriften ikke er for stor, end naar de faa en forholdsvis stor Bedrift med saa meget større Udgifter. Alligevel synes jeg, det er rigtigt, at der bliver givet Adgang dertil, jeg kender ogsaa Forhold, hvor det vilde være heldigt, om det kunde gøres.

Det foreliggende Forslag er en betydelig Forbedring fra det bestaaende, det gaar et Skridt frem i den rigtige Retning. Det er jo muligt, at man paa enkelte Punkter kan gaa lidt videre, navnlig med Hensyn til at yde større Laan af Statskassen, f. Eks. gaa op til 4 Mill. Kr., det vilde jeg anse for meget heldigt, ligesom ogsaa, at Fiskerne kunde drages med ind under Loven. Det har tidligere været en Skavank ved Loven, at disse Folk, som til Dels leve af Landbrug, om de end fiske lidt imellem, ikke have kunnet komme ind under Loven. Men naar der til Landarbejdet er sat 5—6 Aar, og man giver dem Tilladelse til at være 2 Aar borte fra Landbruget og dog komme i Betragtning, er det egentlig ikke saa stor en Afvigelse fra den tidligere Bestemmelse, men selvfølgelig kan der være mange Tilfælde, hvor det kan blive til Gavn, at de kunne være længere Tid borte end efter det tidligere Forslag, 1 Aar, altsaa at de kunne være 2 Aar borte. Ligeledes anser jeg, som jeg før udtalte, Bestemmelsen med Hensyn til Tillægslaan op til 900 Kr. for heldigt.

Jeg skal med disse korte Udtalelser kun fremhæve i Tilslutning til det, jeg først sagde, at man maa se at komme ud over det vanskelige Forhold, som opstaar derved, at de paagældende skulle have saa stort et Laan. Forholdene ere jo nu saaledes, at naar vi kunne vænne Tyendet til Sparsommelighed, er den Sum, der her forlanges, meget lille. Den er ikke større, end at vedkommende let kunne tjene det 3—4-dobbelte. Nu skal det ganske vist ikke være saaledes, at de skulle sætte alt ind paa at faa deres Ejendom. De skulle ogsaa have noget til Udstyr, men der kan blive ikke saa lidt til Udstyr endda, thi i de fleste Tilfælde faa de mere eller mindre fra deres Hjem til Udstyr. Det er kun meget fattige Hjem, som ikke give noget Udstyr, i den almindelige Husmandsstand bliver der som Regel givet ikke saa ubetydeligt endda. Kunde man altsaa naa dertil, at Landarbejderstanden i sin Helhed kunde komme til at indse, at det var heldigere, om de ikke skulde have et saa stort Laan, men derimod selv besidde no-